

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 14 kwietnia 2022 r.

**w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o ochronie niezawisłości sędziowskiej
i szczególnych zasadach odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej sędziów
(druk sejmowy nr 2013)**

Krajowa Rada Sądownictwa, po zapoznaniu się z przedstawionym poselskim projektem ustawy o ochronie niezawisłości sędziowskiej i szczególnych zasadach odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej sędziów (druk sejmowy nr 2013), przekazanym przy piśmie Zastępcy Szefa Kancelarii Sejmu z 15 lutego 2022 r. (znak: SPS-WP.020.43.4.2022), opiniuje go pozytywnie, z tym, że zgłasza następujące uwagi.

1. Krajowa Rada Sądownictwa zgadzając się z założeniami projektu zgłasza wątpliwości odnośnie do treści art. 2 projektu. W ocenie Rady przesłanki możliwości pociągnięcia sędziego do odpowiedzialności dyscyplinarnej lub karnej w projekcie zostały określone w formie nieznannej polskiej kulturze prawnej. Wprowadzenie zmiany polegającej na dodaniu okoliczności wyłączającej karalność (kontratypu) powinno zostać poprzedzone przeprowadzeniem badań, co najmniej kwerendy akt postępowań karnych i dyscyplinarnych, pod kątem występowania spraw, w których czynność sprawcza czynu zarzuczonego lub przypisanego sędziemu polegała na wydaniu orzeczenia. Należy w tym miejscu zasignalizować wątpliwość co do zasadności wprowadzania tego rodzaju okoliczności wyłączającej karalność, w sytuacji, w których odnotowywano historycznie czynności sprawcze zawierające się w wydaniu orzeczenia formalnie znajdującego podstawę prawną, pozostającego w zakresie właściwości sądu, nie polegającego na odmowie zastosowania ustawy, nie naruszającego powszechnie obowiązującej mocy orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, a stanowiące czyny wyczerpujące znamiona przestępstwa stypizowanego w art. 286 k.k. (tzw. oszustwa sądowe), znamiona ogólnego przestępstwa urzędniczego, poświadczenia nieprawdy, czy szeroko rozumianej korupcji. Wprowadzenie zmian z dużą dozą prawdopodobieństwa prowadziłyby do dekryminalizacji i depenalizacji czynów sędziów jako grupy zawodowej, przy pozostawieniu odpowiedzialności innych funkcjonariuszy publicznych wykonujących funkcje w ramach organów ochrony prawnej. Nadto proponowana konstrukcja

w odniesieniu do czynności sprawczych polegających na wydaniu orzeczenia skutkowałaby koniecznością odwołania się do fikcji prawnej nieaktu – orzeczenia nieistniejącego (*sententia non existens*), by pociągnąć do odpowiedzialności dyscyplinarnej lub karnej sędziego. Zmiany polegające na wprowadzeniu przesłanki niekaralności za przestępstwa nadto powinny być ujmowane w części ogólnej Kodeksu karnego celem zachowania spójności systemu prawa.

Ogólne wyłączenie odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej za wydanie orzeczenia przez sędziego nie uwzględnia również faktu, iż szereg czynności procesowych zależnie od stosowanej procedury przyjmuje formę orzeczenia lub stanowi inną czynność - zarządzenie. Wprowadzenie przesłanki niekaralności skutkowałoby zatem wyłączeniem odpowiedzialności za orzeczenie przy pozostawieniu odpowiedzialności za inne czynności procesowe.

2. Krajowa Rada Sądownictwa wyraża sceptycyzm, czy proponowane zmiany doprowadzą do stabilizacji systemu wymiaru sprawiedliwości. Zasada, że każdemu sędziemu Sądu Najwyższego może być przydzielona do rozpoznania sprawa dyscyplinarna, nie budzi zastrzeżeń konstytucyjnych. Nie można jednak tracić z pola widzenia, że część sędziów Sądu Najwyższego angażując się w działania postrzegane w odbiorze społecznym jako udział w konflikcie o kształt wymiaru sprawiedliwości, nie daje gwarancji bezstronności rozpoznawania spraw tej kategorii.

3. W związku z tym Krajowa Rada Sądownictwa zgłasza postulat zwiększenia udziału czynnika społecznego w rozpatrywaniu spraw dyscyplinarnych sędziów poprzez przyjęcie, że w skład sądu dyscyplinarnego I instancji wchodzi dwóch ławników, a w skład sądu dyscyplinarnego II instancji czterech ławników. Zmiana ta pozwoli na postrzeganie przez społeczeństwo sądownictwa dyscyplinarnego jako niezależnego od wpływów korporacyjnych. Jednocześnie Krajowa Rada Sądownictwa opowiada się za zwiększeniem pozycji ławnika w Sądzie Najwyższym poprzez m.in. znaczące podwyższenie diet, a także wprowadzenia obligatoryjnych szkoleń z zakresu etyki korporacyjnej dedykowanych dla wspomnianej grupy.

4. Na szczególną aprobatę zasługuje wprowadzana w projekcie zasada losowości składu w sprawach dyscyplinarnych. W ocenie Rady losowość powinna być realizowana poprzez narzędzie informatyczne.

5. Jednocześnie Krajowa Rada Sądownictwa zwraca uwagę na konieczność rozważenia celowości utrzymywania wyodrębnionej Izby Dyscyplinarnej wobec znaczącego ograniczenia jej kognicji, gdyż po wprowadzeniu proponowanych zmian stopień obciążenia

wpływem sędziów orzekających w Izbie Dyscyplinarnej byłby znacząco niższy od obciążenia w innych izbach Sądu Najwyższego.